

Telegraful Român

Organ național-bisericesc.

Intemeiat în 1853 de Ml

APARE SĂPTĂMĂNAL

Str. Șaguna 8

Andrei Șaguna

2 ex. (Of.)
Asociațiunea pentru literatura română și
cultura poporului român
Sibiu

Abonamente:
Un an 600 Lei. — Șase luni 300 Lei. — Trei luni 150 Lei. — Pentru străinătate un an 1000 Lei. — Pentru America 8 Dolari

Articole și corespondențe
se adresează Redacției Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiilor
un șir petii 10 Lei pentru o dată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul corespunzător.

Abonamentele și inserțiile
se adresează Administrației ziarului Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

Spre desăvârșita unitate politică a neamului

Ziua de 24 Ianuarie, de îndată ce a apărut în istoria noastră națională, a fost nu numai o sărbătoare comemorativă, ci și o sărbătoare a nădejilor viguroase ale unui popor tânăr pornit pe calea înfăptuirii deplinei sale unități politice.

În primul act al unirii românești, aveam o garanție a puterii neamului de-a transforma în realitate visul unirii noastre în toată amploarea sa. Începutul făcut cu deplină isbândă a dat o mare forță și o încredere irezistibilă avântului nostru spre desăvârșirea unității politice.

Astăzi găsim în 24 Ianuarie aceleași resurse de optimism robust, aceeași nesdruncinată siguranță că drumul neamului nostru înaintează cu certitudine de destin spre refacerea definitivă a integrității noastre naționale într'un stat liber.

Așa cum pornirea firească a forțelor naturii nu poate fi oprită în tendința ei de realizare, chiar dacă poate fi un scurt timp opăcită, tot așa nu poate fi oprit neamul nostru din mersul implacabil spre întregirea sa desăvârșită. Neamul românesc e dus de valul uriaș al istoriei și de încordarea energiilor sale spre ținta unirii sale. Desfășurarea istoriei este indisolubil legată cu formarea trep-

tată a conștiinței naționale la diferitele popoare și dezvoltarea ei viitoare va însemna o adâncire continuă a individualităților etnice cari compun omenirea.

Acesta este sensul oricărei evoluții. Dar încă astăzi istoria este atât de avansată pe acest drum, încât nu mai e posibilă împedecarea neamurilor dela o viață politică de sine stătătoare.

Dar direcția istoriei este aceasta pentru că în neamuri sunt energii uriașe cari tind cu forță elementară spre ținta organică a rotunjirii lor politice.

Neamul nostru vrea să fie una în ordinea politică, pentru că e una în constituția rasei și a sufletului său.

Și va fi în curând, căci o forță trezită din starea ei latentă și pornită pe drumul înfăptuirii, progresa se accelerează.

Dupa Unirea Principatelor, celelalte uniri au urmat la scurte intervale.

Evenimentele dureroase din 1940, nu sunt decât un accident, peste care neamul nostru va trece.

Ziua bucuriei celei mari nu va întârzia.

NICOLAE

Mitropolitul Ardealului

„Vremea” din 24 Ian. 1943.

Pentru limba noastră românească

O luptă dărnă s'a pornit în vremea din urmă în presa din capitală pentru curățirea radicală a limbii românești de toate elementele străine. Personalități proeminente din literatura și publicistica noastră și-au spus cuvântul, unii radicali pentru eliminarea tuturor cuvintelor străine și întoarcerea la împrumuturi din limba latină, franceză și italiană, alții mai concilianți pentru menținerea limbii așa cum este și cum am moștenit-o din trecut cu mireasma «vechilor cazanii».

Curentul radical pretinde în special eliminarea tuturor elementelor slave și din limba literară și din limba bisericască. Ni se cere să nu mai scriem de exemplu: pecete, nădejde, vreme, veac, rob, duh, taină, vrășmaș, pomenire, sobor, zugrăvire, milă, stih, primejdie, norod, zăpadă, iubire etc., ci să le înlocuim cu cuvintele latine: sigil, speranță, timp, secol, sclav, spirit, mister, inamice, amintire, adunare, pictură, îndurare, vers, pericol, popor, nea, amor etc.

Tot așa se pretinde eliminarea din biserică a cuvintelor utrenie, vecernie, duhovnic, glas, slavă, hirotonire etc., utilizând în locul lor cuvintele ruga de dimineața, ruga de

seara, spiritual, vi-rs, mărire, sfîntire și altele. Să ne desbărăm de cuvintele ungurești ca: îngădui, sălaş, chizeș, iz, slobod, birău, sau de cuvinte turcești ca bucluc, taifas, calabalic etc.

Lista infiltrațiilor străine în limba noastră s'ar putea completa cu alte multe, pentru că în limba noastră s'au strecurat multe cuvinte împrumutate dela popoarele cu cari a trăit în contact îndelungat neamul nostru românesc.

Tendința de a curăți ogrorul limbii noastre de spini și neghinele străine este pe deplin justificată și suntem convinși că este bineintenționată, pentru că sunt încă multe elemente cari nu mai au rost de persistență în limba noastră. Ca orice haină care trebuie din când în când curățită, așa și limba reclamă anumite purificări.

Dar și ea își are rezervele ei și nu admite ca această purificare să i se facă cu forță și imediat. Noi cari suntem în contact imediat cu limba poporului nostru dela sate credem că forțarea exagerată a problemei acesteia nu poate avea rezultate bune.

A elimina din limbă abso-ut tot ce este de exemplu slavon ar în-

semna să desbărăm pe țărânul român de cojoc, de itari, de opinci, de curea și să-l îmbrăcăm în palton, pantaloni, pantofi, centură etc., sau dacă ar fi să ne întoarcem la limba vechilor cazanii ar însemna să dăm în mâna poporului nostru iar pe az — buche — vede și pușca cu cremene.

Sunt elemente cari trebuie eliminate și limba însăși le elimină pe rând, sunt altele însă cu anumite nuanțe în înțeles, cari nu pot fi înlocuite neavând nuanța sinonimă în limbile romanice.

Curentul de purificare a limbii a ajuns în Germania la apogeu pe la sfârșitul veacului trecut. S'a eliminat mult material și limba s'a naționalizat. Cu toate acestea mai trăesc și astăzi o mulțime de noțiuni latine în limba germană, pentru că au nuanțe speciale, cari nu pot fi înlocuite.

La noi, se știe, că pe vremuri încercase Aron Pumnul o purificare a limbii românești, dar «limbământul» lui a stârnit numai zimbete și ironii.

Se pornise odată acest curent și între clericii din Blaj, încălziți de cultul excesiv al limbii latine. În discuțiile noastre, ale clericilor din Sibiu cu cei din Blaj, colegii uniți ne făcuseră propunerea să modificăm rugăciunea, pe care o spun credincioșii înainte de cuminicare, astfel:

«Mesei tale celei de misterii astăzi fiul lui Dumnezeu participant mă acceptează, că nu voi trada misterul tău inamicilor tăi, ci ca furul confitându-mă zic ție: memorează-mă întru imperiul tău».

Propunerea evident că n'a fost acceptată, ci a fost abandonată chiar și de preopinienții noștri. Cu astfel de exagerări de bună seamă că preoții români și-ar fi alungat credincioșii din fața altarului.

Este adevărat că este necesară o cât mai accentuată diferențiere a poporului român de toate neamurile înconjurătoare și o cât mai puternică afirmare a originii sale dacoromane.

Dar limba își are și ea legile ei, își are evoluția firească, potrivită cu progresul civilizației. Și această evoluție nu poate fi forțată fără ca să cauzeze anumite pagube.

Trebuie să recunoașcă oricine că limba noastră a făcut progrese uriașe față de trecut, nu numai în literatură, ci chiar și în stratul de jos al poporului dela sate. Educația și presa i-a purificat în măsură impresionantă și limba și concepțiile de viață.

Sunt însă noțiuni cari au prins rădăcini adânci și nu mai pot fi smulse pentru că nu le poți afla corespondentul exact în limba latină.

Biserica noastră a eliminat de ex. slava, blagoslovenia, precestană și alte cuvinte slave, pentru că avea sinonimele mărire, binecuvântare, cuminicătură etc. Nu va putea înlocui însă de ex. cuvântul vreme cu timp, taina cu mister, pomenire cu amintire, rob cu sclav, pecete cu sigil, duhovnic cu spiritual, pentru că cuvintele latine nu exprimă în toate împrejurările exact același înțeles pe

care îl au celelalte. Nu va putea spune preotul în biserică «amintește Doamne pe sclavul tău N.», sau «sigilul darului spiritului sfânt», pentru că sunt nuanțe cari dau alt înțeles lui «amintește», «sclav», «sigil», decât «pomeneste, rob și pecete».

Exemplele de acest fel s'ar putea multiplica. Ele dovedesc în deajuns că orice exagerare este gubitoare problemei pe care o servește. Incontestabil că lupta limbistică din presa noastră va contribui într-o măsură oarecare la accelerarea purificării limbii, eliminând balastul străin și inutil. Dar forțarea grăbită și radicală într'un sens sau în altul nu va putea fi prielnică evoluției naturale a desvoltării și îmbogățirii limbii noastre.

Dr. SEBASTIAN STANCA

Ziua Unirii Principatelor române s'a serbat, în toată țara, cu slujbe religioase, închinare tuturor eroilor neamului căzuți în război. În catedrala mitropolitană din Sibiu, serviciul religios a fost săvârșit de P. S. Sa episcopul Vasile al Maramurășului, înconjurat de un sobor de preoți. Răspunsurile le-a dat corul catedralei condus de pâr. profesor Gh. Șoima. Prezenți au fost reprezentanții autorităților civile și militare și numeroși alți credincioși, precum și studenții și elevii școalelor din localitate. La ieșire din catedrală, dl general Manafu a trecut în revistă compania de onoare, ear în cuvântarea rostită a tălmăcit trupei și asistenței însemnătatea zilei istorice dela 1859, și a făcut urări de sănătate pentru Suveran și pentru Mareșalul Conducător al statului. Întreg publicul s'a îndreptat apoi spre Piața Regele Ferdinand I, unde s'a desfășurat solemnitatea depunerii jurământului, făcut: de elevii dela secția de pregătire premilitară de pe lângă facultatea de medicină Cluj-Sibiu. După luarea jurământului a cuvântat I. P. C. Sa arhimandritul vicar arhiepiscopesc Teodor, care arătând rodul acestui act, aduce binecuvântarea I. P. S. Sale mitropolitului Nicolae al Ardealului. Alte cuvântări, la acest prilej, au ținut studenților, elevilor militari și ostașilor ardeleni, basarabeni și bucovineni: dl rector universitar Dr. Iuliu Hățegan, dl general Manafu, comandantul corpului 7 teritorial; ear în curtea secției de pregătire militară a vorbit elevilor dl colonel Gh. Niculiu. Jurământul, pentru cei de confesiunea ortodoxă, a fost luat de pâr. cpt. Năstase.

Anunț. În cursul lunii Martie a. c. va ieși de sub tipar: Istoria Bisericii sf. Nicolae din Schei-Brașovului, volumul I (1292—1742), cu 350 pagini și 78 ilustrații, scrisă de Candid C. Mușlea, preot profesor. Dintre capitolele acestei lucrări reținem: «Brașovul și Românii din Schei. Originea, ocupațiile, viața și portul lor. Biserica sf. Nicolae. Dela protopopul Mihai până la prot. V. Grid (1605—1700). Dela protopopul Grid până la moartea cronicarului Radu Tempea II (1700—1742). Biblioteca veche a Bisericii, odoarele, obiectele de cult», etc.

Cheia Fericirii

Singurul ideal al pământului: bogăția. Ce bine e să fii bogat... Să fii bine îmbrăcat... Să ai pâine albă... Haine moi și călduroase... Da, aceasta e adevărata fericire... Așa grăiesc săracii.

Singura comoară pe lume este sănătatea. Ce bine e să fii sănătos, să poți mânca ce găsești... Să vezi bine cu ochii... să poți cu mâinile mișca... să ai picioare ușoare să alerge... Da, singura fericire e sănătatea... Așa grăiesc bolnavii.

Iată ce zic și bogații: «Cât ne-caz îți dau slugile, te fură te prădează la tot pasul...» «Ce bine să nu ai slugi, să te spioneze la fiecare pas...» «Toată noaptea trebuie să stau de pândă, vin hoții regulat să mă fure...» Oh, și câte astfel de gânduri stăpânesc și frământă sărmana minte a omului bogat.

Și atunci cine e fericit? Săracul nu, bogatul nu, bolnavul nu... Unde este cheia fericirii?

Iată unde: În o friguroasă peșteră dela marginea Betleemului, fără foc și fără pat, fără scutec și fără vreun ajutor omenesc... nimic din ceea ce comoditatea pământului poate ca să dea, nimic... urmărit de mânia lui Irod și neapărat de oaste lumească, în singurătatea și tăcerea nopții, fără pompă, fără alaiu, se naște Regele Regilor, Împăratul Împăraților, Domnul Domnilor... E fericit... El însuși este fericirea... Fericire neîngrădită de cerințele pământului, ci rezemată pe azurul cerului. Aceasta este fericirea. Ea nu poate cobori decât din cer, acolo se zămislește; din crepăturile pământului nu poate ieși decât praful ce vânturile îl mână.

Oh Doamne! Și noi tocmai spre aceasta tindem ce din pământ țâșnesc. Ce altceva ne ispitește așa de mult în viață ca bogăția lumii? Oare nu pentru ea urcăm zi de zi treptele tribunalelor? Oare nu pentru ea la colț de uliță urmărim cu setea răzbunării pe aproapele nostru? Oare nu din pricina ei de atâția ani n'am mai intrat în casa vecinului? Oare nu din pricina ei ne scaldăm azi în balta propriului nostru sânge? Averea ni-a întunecat mintea, ea ne-a astupat vederea. Numai cu ea și prin ea am crezut că ne vom feri, și tocmai prin ea ne-am nefericit. Fericirea cea mai mare ce a îmbrățișat cândva omenirea cu rasele sale, a fost în acea noapte sfântă a Betleemului. Nici o fărâmitură din bogățiile acestei lumi n'a fost prezentă la sfântul eveniment ce a despiciat istoria omenirii în două, ci totul a răsărit din cea mai simplă sărăcie.

Cât a stat pe pământ pentru propovăduirea Sa mesianică, n'a avut nici măcar unde să-și plece capul (Mat. 8,20). Fericirea pentru El constă în ascultarea Cuvântului lui Dumnezeu și în păzirea lui (Luca 11, 28). Iată cheia fericirii! Oh, de-am înțelege, oh de-ar ști întreaga lume să pună mâna pe această cheie, cât de repede s'ar rupe baierile legăturilor ce ne țin în această fioroasă înclăștare și încălcire a firelor vieții noastre. Steaua păcii s'ar cobori cu razele ei limpezi peste noi și asurzitorul huriu al roatelor de tun ar fi înlocuit cu dulcea cântare ieșită din gură de inger înfrățită cu a tuturor făpturilor omenești din lume.

Da, cheia fericirii constă în împlinirea poruncilor lui Dumnezeu.

Pr. ION SABĂU

C. preoți să stea în fruntea mișcării

Oastea Domnului

Cărți mai nouă

Isidor Todoran: «Bazele axiologice ale binelui». Sibiu, tipografia „Cartea Românească din Cluj”, 1942. Pag. 134. Preț: Lei 240.

Literatura noastră teologică s'a îmbogățit de curând cu o monografie serioasă și de valoare remarcabilă. Lucrarea respectivă i-a servit autorului ca teză de doctorat în filosofie și — din punct de vedere teologic — se încadrează în domeniul Teologiei sistematice și anume al Teologiei fundamentale. Ca atare izvorul și metoda ei este exclusiv rațiunea.

Problema pe care o îmbrățișează autorul spre rezolvire este foarte importantă și captivantă și anume: *Bazele axiologice ale binelui*. Problema binelui a preocupat și trudit mintea omului în aceeași măsură ca și problema corelată cu ea: aceea a adevărului. Băvătura chestiunii respective prin prismă pur teologică ortodoxă, binele și adevărul se condiționează reciproc, întrucât sunt două însuși fundamentale ale lui Dumnezeu. Adevărul și binele se condiționează reciproc. Un sfânt de pildă, care întruchipează în sine suprema desăvârșire [relativă] umană, este și bun și drept; pentru că bunătatea și dreptatea sunt atribute corelate și indispensabile ale sfinteniei.

Din punct de vedere teologic problema binelui se prezintă astfel: Rațiunea teologică (mintea luminată și completată de credința creștină) ne spune că Binele suprem și deplin (Fer. Augustin de pildă îl numește „Summum Bonum”) este Dumnezeu ca desăvârșirea absolută. Din acest bine, Dumnezeu — mântuit de iubire nemărginită față de făpturile Sale — împărtășește tuturor creațiilor după gradul lor de ființă sau după gradul de participare la Ființa supremă. Cu alte cuvinte, făpturile — fiind relative — nu cuprind în sine decât o parte din Binele suprem și anume în raport direct proporțional cu distanța lor de Soarele ontologic central: Dumnezeu. E clar, deci, că cu cât făptura reușește să cuprindă în sine mai mult din ființa și bunătatea divină, cu atât e mai de valoare și mai bună. Pe de altă parte, nu-i greu să observăm că problema binelui este în ultima instanță însăși problema fericirii și a destinului nostru.

Preocupată și teoretic de chestiunea în discuție, omenirea a căutat să transcrie problema binelui în formule filosofice. Dar diferitele sisteme de morală filosofică — lipsite de lumina credinței creștine — n'au putut da o definiție corectă și unanim acceptată a binelui. Numai Morala creștină — preocupată în gradul cel mai înalt de bine și mai ales de înfăptuirea lui — a adus lumină și orientare deplină: Binele [moral] este conformitatea cu norma morală supremă: Voința divină, Dumnezeu. Suntem, deci, buni în măsura în care acționăm potrivit voinței divine și în gradul în care — prin strădania trudnică întru săvârșirea virtuții — colaborăm în potirul inimilor noastre focul sacru al bunătății lui Dumnezeu.

Părintele I. Todoran tratează problema binelui din punct de vedere mai restrâns și anume nu din punct de vedere teologic complet, ci numai din punct de vedere strict și exclusiv rațional, după rigorile metodei proprii și specific Teologiei fundamentale. Iar problema ca atare n'o cuprinde în toate laturile și aspectele ei, ci o limitează la bazele axiologice ale binelui.

Iată foarte succint cuprinsul cărții: După ce în introducere discută câteva noțiuni preliminare și în preambul necesare înțelegerii problemei, autorul face — în Cap. I: «Problema valorilor» — un scurt istoric al problemei valorilor cu specială privire asupra valorii binelui, insistând mai mult asupra teoriilor mai noi sau actuale și asupra filosofiei românești. În Cap. II: «Lumea valorilor»,

autorul — după ce vorbește despre natură și valori, viață și valori, atitudinea valorificatoare — fixează conceptul de valoare în modul următor, fără a avea pretenția unei definiții propriu zise: „...valoarea este elementul prin care se exprimă ierarhia lucrurilor în experiența umană, expresie determinată de tendințe și dorințe și obiectivată prin influența socială”, (pg. 90). De altfel valoarea nici nu poate fi definită integral și după toate rigorile definiției (Cf. pg. 91). După ce arată care-i relația dintre adevăr și valoare, trece la critica foarte obiectivă și temeinică a teoriilor privitoare la natura valorilor. Punctul de vedere al autorului este relativismul axiologic obiectiv; potrivit acestui, „Valorile apar... ca reflexe ale spiritului în realitate, ca obiectivări ale [lui]” sau altfel spus: „Valorile sunt reflexe ale subiectului în obiect” (pg. 106). Acest relativism axiologic obiectiv preconizat de autor „nu vrea să fie atât o doctrină particulară asupra valorii, cât mai mult un cadru determinat, în care pot să ia loc diferite concepții axiologice particulare, cu condiția respectării celor două teze principale: valoarea ca relație și obiectivitatea valorii” (pg. 109).

În sfârșit, în Cap. III: «Binele», autorul determină natura valorilor morale, fixând printre acestea locul și natura binelui ca valoare morală fundamentală și care dă — în cel mai înalt grad — un sens vieții omenești. Regretăm mult faptul că autorul — stăpânit poate prea mult de rigorile arhitectonice și simetriei lucrării — a conceput așa de scurt acest capitol, care cuprinde observații și precizări de o valoare și frumusețe remarcabilă. Cap. III cuprinde următoarele subîmpărțiri: 1. Valorile morale, 2. Binele, valoarea morală fundamentală; 3. Bine și datorie; 4. Ideea de bine și religia.

Încheiându-și lucrarea autorul răspunde la întrebarea dela începutul drumului: „Ce trebuie să facem?”, în felul următor: „să facem binele... omul să săvârșească fapte care să vorbească dela sine despre măreția demnității sale morale și să creeze opere care să poarte pecetea spiritualității, cu care divinitatea l-a înzestrat” (pg. 125). Doctor în teologie și filosofie și ca atare bine orientat în materia respectivă; dotat dela natură cu o rațiune sprintenă și adânc pătrunzătoare și cu o judecată clară, autorul rezolvă cu deplin succes problema ce și-a pus-o. Desigur, nici dânsul n'are totuși pretenția c'ar fi exhaustat întreg materialul respectiv și nici c'a rezolvit complet și definitiv toate laturile problemei puse. În unele părți, lucrarea devine de-a dreptul surprinzător de solidă și captivantă. Scrisă sobru, clar, cu o logică foarte bine încheată și strânsă, lucrarea este de o reală valoare filozofică și teologică. Ea nu se mărginește la o redare a cugetării și aportului altora în această problemă, ci autorul ia atitudine hotărâtă față de opiniile filosofilor, le evidențiază insuficiențele sistemelor lor și — fără să aibă pretenția c'a rezolvit complet și definitiv problema — orientează spre soluții fericite sau dă chiar dânsul atari soluții în unele chestiuni.

Apréciată sub unghiul special al Teologiei fundamentale în cadrele căreia se situează, lucrarea constituie o contribuție reală în acest domeniu.

Desigur, dacă lucrarea era scrisă cu mai multă căldură, și anume cu căldura pe care o aprinde în suflet cugetarea, simțirea și dorirea binelui, — atunci era și mai captivantă și convingătoare. Aceasta nu scade însă nimic din valoarea lucrării și din meritul autorului; poate că prea marea căldură și pasiune l-ar fi scos de pe linia apologetului autentic, adică a cugetătorului sobru, corect și obiectiv și l-ar fi făcut să depășească limitele și rigorile metodei și izvorului Teologiei fundamentale.

Înzestrată cu calitățile succint relevante, lucrarea e menită să aducă mult folos preoților, studenților teologi, ca și tuturor semenilor noștri cu crezul frământat de probleme vitale și înalte. Ea n'are nevoie de o recomandare stăruitoare sau insinuantă, pentru că se recomandă dela sine — tuturor — prin valoarea ce o conține.

Preot Dr. CORNELIU SÂRBU

N. Chițescu: *Biserica, trupul tainic al Domnului*. București, 1942.

Sunt cărți ce se impun nu atât prin extensiunea lor, cât, mai ales prin calitatea scrisului și semnificația înaltă a problemelor pe care le îmbrățișează. O asemenea carte este aceea a dlui N. Chițescu, tânărul asistent dela Facultatea de Teologie din București. Deși de proporții reduse cartea dlui N. Chițescu se relevă totuși prin însemnătatea problemei, și prin felul remarcabil al expunerii. Apărută recent, ea vine să umple o simfă lacună în rândul lucrărilor teologice dela noi, unde anumite aspecte și sensuri ale problemei eclesiologice se cer încă lămurite. În această situație, oricât contribuție nouă de explicitare a corelatului Hristos-Biserică este binevenită.

Studiul dlui N. Chițescu, ce reprezintă o sinteză de înaltă finută teologică asupra raportului viu între Hristos și Biserică, se impune dela început prin seriozitatea și competența lui. Într-o formă extrem de concentrată, el ne oferă calitate de cea mai pură esență. Avem de a face cu o lucrare condensată, bine argumentată, plină de sugestii pentru problema ce o tratează. Posedând o remarcabilă intuiție a esențialului, autorul îmbrățișează sistematic și cu un admirabil spirit de pătrundere această problemă, prezentându-i dintru început cadrul de expunere.

În prima parte a cărții sânt tratate o serie de chestiuni preliminare, menite a deschide o mai bună perspectivă de înțelegere a problemei care se studiază:

1. Imposibilitatea de a se da o definiție absolut acceptabilă Bisericii. Biserica, premisa intuitivă a oricărei dogmatizări, constituind o unitate plurală, un infinit de cuprinsuri, nu poate fi încadrată cu întreaga ființă a ei într-o simplă formulă.

2. Factorii care au determinat stagnarea eclesiologiei: a) Teologia scolastică; b) Protestantismul.

În teologia scolastică, nefiind cu putință învățătura despre îndumnezeirea omului, harul fiind socotit ca făcând parte din sfera creaționalului, este exclus a se vorbi despre o identificare a Bisericii cu trupul mistic al lui Hristos.

Pe de altă parte, protestantismul a provocat o adevărată anarhie în concepțiile teologice ce privesc eclesiologia, prin diversitatea de opinii și de teorii, care s'au formulat în sânul lui asupra ființei Bisericii.

3. Felul corect în care au înțeles Mărturisirile de credință ortodoxe să cuprindă învățătura trupului tainic al Domnului.

În partea a doua a cărții autorul arată considerentele ce pledează pentru justificarea învățăturii despre Biserică ca trup tainic al lui Hristos. Învățătura aceasta ce aruncă puncte de aur între creațiune și azurul cerului, își extrage principiile ei de viață din taina sf. Euharistiei. Împărtășindu-se cu însuși trupul și sângele Domnului, creștinul se transfigurează, devine hristofor, purtător de Hristos iar comuniunea tuturor creștinilor purtători de Hristos devine trupul tainic al Lui.

Din acest succint expozeu asupra conținutului cărții dlui N. Chițescu, se evidențiază îndeajuns valoarea deosebită a ei. Sunt în această carte, scrisă cu bogată informație teologică și cu remarcabile resurse de discernământ, idei prețioase pentru lămurirea raportului de viață dintre Hristos și Biserică. Nu speculația înaltă dar sterilă caracterizează

cartea dlui N. Chișescu, ci împărtășirea unor adevăruri dogmatice într-o formă vie, intuitivă, în care pulsează în ritm neîntrerupt viața religioasă. Pentru această atmosferă de viață religioasă ce se degajează din citirea ei, recomandăm cartea dlui N. Chișescu tuturor celor râvnitori de înnoire spirituală. Ea ne învață că în măsura în care ne integrăm mai desăvârșit în viața Bisericii, ne identificăm mai mult cu însuși Iisus Hristos: ne apropiăm mai mult de statura Lui.

N. Modoiu

Prof. Simion Radu: Duh creștin și Duh românesc. — Indemnuri către tineret. — Sibiu, 1942. Tiparul tipografiei Arhiepiscopiei. Pg. 128. Preț 130 lei.

E un adevăr evident, ce se detașează net din complexul adevărilor care se pot exprima despre viața contemporană și se expune cu maximum de certitudine, că veacul nostru stă sub semnul înnoirilor. În această setă de înnoire tineretul este cel dintâi chemat să-și afirme cuvântul. Tineretea, licărire de lumină din oceanul de lumină de dincolo de veac, a stat în toate timpurile în fruntea acțiunilor de primenire spirituală ale neamurilor, cititorindu-le destinul lor permanent în lume. Dar nici când nu s'a pus mai ardent problema generației tinere ca în aceste vremuri, când, prin jertfa de sânge a tineretului, se pecetluiește locul definitiv în istorie al neamurilor înclinate în luptă. De felul cum este pregătit tineretul pentru împlinirea marilor imperative naționale, de formația sufletească care se dă generației tinere, depinde în cea mai mare măsură realizarea aspirațiilor acestor neamuri.

Cartea Păr. profesor Simion Radu, apărută recent, stă pe linia unei opere dintre cele mai utile și pozitive pentru îndrumarea generației tinere, căreia îi este dedicată, spre împlinirea imperativei prezentului românesc. Ea este o reușită pledoarie pentru promovarea tineretului la o viață superioară, prin faptul că indică precizia mijloacelor necesare atingerii acestui scop: trăirea eroică pe planul vertical al existenței și hrănirea din obârșile originare ale lui Dumnezeu. Eroism și credință: acestea sunt postulatele existențiale ale Neamului nostru românesc de totdeauna. Creștin până în cele mai intime fibre ale ființei lui, Neamul nostru și-a avut în permanență destinul ontologic în lume legat de înălțimile de azur ale Cerului, Născut sub epitrahilul de har și de lumină al Bisericii, el și-a avut în același timp sensul său superior legat de glia străbună. Naționalism profund și creștinism intens: acestea sunt componentele

structurale ale spiritualității românești, coordonatele între care s'a mișcat istoria plină de sbucium a neamului nostru. Dar creștinismul nostru nu este un creștinism difuz și incolor ci unul care poartă pețea adâncă cât veacurile a Ortodoxiei.

Despre sufletul acesta creștin ortodox al Neamului nostru, nu putea scrie cu justă înțelegere decât un creștin autentic ca Păr. Simion Radu, Spirit capabil de serioase reflexii, cu temeinică pregătire teologică și pătruns de fiorii unui cald patriotism, Păr. Simion Radu ne-a dat o carte care oglindește în sine viziunea integrală a virtuților ființiale Neamului nostru. Remarcăm în mod deosebit cadrul de lumină în care conturează permanențele sufletului românesc, cristalizate în obiceiurile și tradițiile religioase de Crăciun. Faptul că poporul român trăiește mai intens decât oricare alt popor toată gama bucuriilor care se revărsă din minunea revelației din Noaptea sfântă, vorbește elocvent despre profilul spiritual cu totul aparte a lui. De aici inaderența nativă al lui față de profesiunile de credință eterogene.

Cartea Păr. Simion Radu, în care pulsează Duhul viu al lui Hristos, este o caldă pledoarie pentru întoarcerea tineretului, ce polarizează năzuințele cele mai scumpe ale Neamului, în ambianța de largă respirație religioasă a autenticului românesc. Învăluia într-o atmosferă profund creștinească, ea sugerează atitudini eroice în fața vieții. Dând urmare îndemnilor acestei cărți și întorcându-se sub cupola de har a Bisericii lui Hristos, tineretul va urca cu certitudine căile desăvârșirii pe linia veșniciei românești.

N. Modoiu

CĂRȚI ȘI REVISTE

„Viața Ilustrată“ pe Ianuar 1943. — Cu numărul de față frumoasa revistă clujeană, a P. S. Sale Episcopului Nicolae Colan, pășește în al zecelea an de rodnică activitate culturală, — constată Tr. A. Pașii plini de taină au fost călăuzii de figura blândă a Vădicului care a stat aproape de marile preocupări ce întotdeauna au atins adevăratele culori de lumină. În numărul de față revista P. S. Sale anunță și o antologie în care vor apărea tinerii poeți ucenici la această citadelă de continuă muncă în ogrorul virelor noastre. Antologia va fi o demnă manifestare culturală, care v'a aureola marile înfăptuiri de până acum. Urăm revistei clujene spor la muncă sub aceeași dreaptă călăuză a P. S. Sale arhierului de frumoase înfăptuiri pe aceste meleaguri. În numărul de față semnează Ț. Ion Goron: Religia și Viața. L. G. Munteanu: Betlee-

mul, Gherghinescu Vania: Drumul întoarcerii (poezie). Eugenia Mureșanu: Interior într-o casă de lut (poezie). Preot Fl. Mureșanu: Așchii dintr-o cruce. Victor Papiian: Cântec de cătană. Virgil Șotropa: Nocturnă și Peisaj de iarnă (poezie). Eugenia Mureșanu: În anul Domnului 64. Teodor Ciceu: Bunicul (poezie). I. V. Spiridon: Strofe de toamnă (poezie). P. L. Mureșanu: Cronica Economică: Cauclucul Cronica Literară: Culegere de plide. Mitropolitul Ion Vancea. Calendarele pe 1943 sub semnăturile I. M. și D. S. Sfârșitul e creionat de scurte însemnări în ziua de sf. Nicolae, concertul de colinde din Catedrala ortodoxă, și Anul al zecelea, semnate de S. Ț. și D. P. Coperta revistei: Fuga în Egipt, de S. Chrowstoski.

Sfaturi de apărare pasivă

— Verificați în fiecare seară camuflajul locuințelor, mai ales ferestrele dela încăperile personalului de serviciu, casa scării, luminatoarele și ferestrele din curțile interioare, contrariu riscați să suportați rigorile prevăzute prin ordonanțele în vigoare.

— Respectând întocmai măsurile ordonate, vă apărați familia și avutul.

— Camuflați cu îngrijire luminile, — contrar voi singuri sânteți călăuza dușmanului.

— Controlând zilnic camuflajul locuinței voastre și al vecinilor, vă apărați de eventualele bombardamente ale aviației vrăjmașe.

— Prudența cere să evitați aglomerațiile pe străzile centrale.

— Ne salvăm viața dacă ne refugiam în adăposturile din timp pregătite.

— După atacurile aeriene, ocoliți, și nu atingeți, proiectile neexplodate.

— Construiți din timp ieșirile adăposturilor, pentru a cruța viața familiei voastre, de dezastrul provocat de atacurile aviației dușmane.

— Este necesar și prudent ca fiecare adăpost să fie dotat cu scaune, paturi, pentru cei suferinzi, vase cu apă, lumină și unelte necesare, pentru înlăturarea eventualelor dărmături, provocate de bombardamente.

— Să sfătuiți din timp copiii voștri, ce trebuie să facă, dacă sunt surprinși pe stradă, sau în lipsa voastră de acasă, de eventualele bombardamente.

— Când auziți la Radio anunțul: „Din motive de apărare antiaeriană, posturile de emisie se întrerup“, — păstrați-vă liniștea, închideți robinetele de gaz și apă și pregătiți-vă să intrați în adăposturi la auzul semnalului de alarmă.

Programul

serviciilor religioase la Sfânta biserică Catedrală din Sibiu pe luna Februarie 1943

1. În fiecare zi dimineața la ora 6¹/₂, Utrenie și în continuare *Sfânta Liturghie*. Seara la ora 6 Vecernie. Vineri seara după Vecernie „Acatistul Marelui Domnului“.
2. În *Dumineci și Sărbători* dimineața la ora 8¹/₂ Utrenia, iar la ora 9¹/₂, *Sfânta Liturghie*. La liturghie cântă „Corul catedralei“, sub conducerea profesorului Gheorghe Șoima.
3. Marți 2 Februarie 1943, „*Întâmpinarea Domnului*“, servesc: Prof. Mih. Neagu, cons. Gh. Secaș, Pr. Ștefan Morariu și Ioan Muntean; diaconii: Anatolie Scurtu și Vasile Șortan. *Predică: Prot. Mihai Neagu*. La Oastea Domnului predică după masă la ora 4: Pr. Ioan Muntean.
4. *Duminecă în 7 Februarie 1943, servesc:* Prot. Mih. Neagu, Pr. Nicodim Belea și dr. Dumitru Călugăr; diaconii: Ioan Circov și Simion Macarie. *Predică: Prot. Mih. Neagu*. La Oastea Domnului, predică după masă la ora 4, Pr. Nicodim Belea.
5. *Duminecă în 14 Februarie 1943, servesc:* Prot. col. Iosif Serafim, prot. cons. Emilian Cioran și prot. Mih. Neagu; diaconii: Anatolie Scurtu și Dr. Nicolae Balcă. *Predică: Prot. Iosif Serafim*. La Oastea Domnului, predică după masă la ora 4: Prot. Mih. Neagu.
6. *Duminecă în 21 Februarie 1943, servesc:* Prot. cons. Ieronim Grovu, prof. Aurel Nanu și prot. Mihail Neagu; diaconii: Simion Macarie și Ioan Circov. *Predică: prof. Aurel Nanu*. La Oastea Domnului predică după masă la ora 4: diaconul Simion Macarie.
7. *Duminecă în 28 Februarie 1943, servesc:* Prot. Mihail Neagu, prof. Dr. Nicolae Neaga și cons. Gh. Secaș; diaconii: Anatolie Scurtu și Vasile Șortan. *Predică: cons. Gh. Secaș*. La Oastea Domnului predică după masă la ora 4: cons. Gh. Secaș.

Citiți, sprijiniți și răspândiți ziarul

Telegraful Român

FOIȘOARA

Ne prindem de stăvilarele cerului

(Sfârșit)

Dar pacea care se va statornici la sfârșitul acestui război, cel mai mare război pe care l-a cunoscut vreodată omenirea, pentru a fi durabilă și fecundă și pentru a îndepărta pentru totdeauna duhul vrășmaș dintre popoare și calamitățile războiului, va trebui să aibă această temelie spirituală, eternă și invulnerabilă: dreptatea. Dreptatea întreagă și nedesfigurată. Dreptatea aceasta care exercită asupra sufletului nostru o mare putere de fascinație și care a fost atât de profund ultragiată în veacul acesta de totale apostazii spirituale. Dreptatea aceasta care a fost atât de mult crucificată, pe care o căutăm cu atâta ardoare, pentru care luptăm cu o tenacitate atât de cumplită și pe care o cerem cu o sete din ce în ce mai nedomolită. Numai o pace întemeiată pe dreptate va putea să deschidă omenirii drumul spre un liman de fericire îndelungată și de eflorescență și va alunga pentru totdeauna de pe pământ spectrul sumbru al războiului, va înlătura definitiv cau-

zele cari în mod obișnuit au determinat deslănțuirea conflictelor armate între popoare. O dreptate care să fie în perfectă concordanță cu normele nestrămutate înscrise în pravila dreptății dumnezeiești, — dreptatea Ta, Doamne, este dreptate în veac și cuvântul Tău este adevărul! —, această pravila a dreptății dumnezeiești care este depozitarea adevărilor de căpetenie și eterne și care trebuie să ne călăuzească în toate acțiunile noastre ca un inger tutelar. O dreptate pe care o decretăm în mod imperativ conștiința omului luminată de harul de sus și care să fie un act de clemență, iar nu o servitute umilitoare nici chiar pentru cei învinși. O dreptate obiectivă și desbrăcată de orice resentimente. O dreptate care nu poate fi definită în natura ei intrinsecă prin formula aridă a petiției de principii, dar care se impune dela sine ca o acțiune care nu cunoaște nici o mutilare și care trebuie aplicată concret și necondiționată de nimic, în raporturile dintre popoare. O dreptate care să curme pentru totdeauna pofta unor popoare de a încălca drepturile altor popoare și de a tulbura pacea lumii cu veleități și capricii de expansiune nejustificată, fiindcă numai o asemenea dreptate este în deplin acord cu voința lui Dumnezeu și indisolubil legată de conștiința omului. O dreptate care să nu fie o răbufnire de ură din partea învingătorului și să nu însemne o sancțiune nemiloasă pen-

tru cei învinși. O dreptate care să hotărânicească fiecărui popor spațiul lui vital și care să statornicească o mai dreaptă împărțire a bunurilor lumii între popoare. O dreptate care să aducă solidaritatea și cooperarea între toate țările, atât de mult dorite, și să niveleze toate rivalitățile. O dreptate care să fie rezemată temeinic pe drepturile etnice, istorice și naturale ale popoarelor și care să le asigure libertatea deplină pentru a-și putea înfăptui menirea pe care le-a încredințat-o Dumnezeu pe pământ și care să pună capăt pentru totdeauna vrajbei și antagonismului dintre neamuri... Dreptatea aceasta va trebui să fie temelia păcii de mâine, pedestalul de cremene pe care se va zidi nouă ordine în lume. Dreptatea aceasta va fi „iarbă amară“ care va tămădui odată pentru totdeauna până la rădăcini răul de care suferă omenirea și va face cu neputință o nouă înclăștare între popoarele lumii. Dreptatea aceasta va fi panaceul universal al tuturor diferendelor dintre state. Pacea aceasta care va constinți ideea de justiție în accepția ei superioară, care va consacra în mod peremptoriu dreptul la viață pentru toate popoarele, o așteaptă astăzi lumea întreagă. Până în ceasul de față nu putem face încă niciun pronostic valabil cu privire la fizionomia exactă a orânduiriilor noi care se vor ridica pe ruinele lumii de astăzi ce se prăbușește sub acțiunea distructivă a războiului. Nu cu-

noaștem planurile de reorganizare și de redresare elaborate de cei cari vor fi chemați să înfăptuiască marea operă de reconstrucție a lumii și nu este în obiceiul nostru de a ne erija în profeți ai zilelor ce vor să vină, căci n'avem nici o intuiție profetică. Dar din examenul concret și edificator al faptelor consumate până acum, fapte cari pot fi considerate ca un preambul al păcii ce s'a preconizat, rezultă destul de limpede că această pace care se va statornici pentru secole, nu va fi o pace de expedient, un paliativ, o improvizație firavă și efemeră, ci o pace ale cărei configurații va fi întru totul hotărâtă de principiul unei dreptăți integrale, o dreptate fără umbre și fără reticență. Pacea, îmbrăcată în armura aceasta invulnerabilă a dreptății, va trebui să dăinuască. Nu putem concepe ca masa verde a împăcării la care se vor aduna popoarele lumii să statornicească pacea de mâine, va fi așezată în alt loc decât în pretoriul unui Tribunal pe acărui cupolă strălucește soarele dreptății. Nesocotirea dreptății la așezarea păcii de mâine, dreptate care veghează vigilentă și incoruptibilă și care sfte să se răzbuie atât de agresiv și de praznic, va face ca această pace să fie lovită de aceeași iremediabilă carență de care au fost lovite toate păcile încheiate în trecut.

Obârșia tuturor războaielor dintre popoare, nu numai aceea a războiului pre-

INFORMAȚIUNI

Mulțămire. *Di Mareșal Ion Antonescu, a donat, pentru biserica noastră din Arpașul de jos, un ajutor de 500 000 Lei. Credincioșii parohiei mulțumesc, cu toată recunoștința, bunului și marelui creștin și Conducător al țării noastre. — OI parohial ori. rom. din Arpașul de jos.*

Ziua Unirii s'a sărbătorit, și de astădată, la toate școalele noastre sibiene. În sala festivă a Școlii Normale de băieți „A. Șaguna” din Sibiu, s'a desfășurat, la ora 5 d. a., un reușit festival artistic, cu concursul Școlii Normale de fete. Coruri, recitări și teatru au arătat străduințele depuse de profesorii pentru înfăptuirea idealului cultural și național în tineret.

† **Dr. Artur Anderco**, tânăr și distins avocat, bine apreciat în societatea românească din Ardealul de nord, a încetat subit din viață în Oradea. A fost un călduros apărător al poporului nostru din Maramurăș și a rămas, toată viața sa, povătuitorul înțelept și desinteresat al săteanului maramurășan. A organizat Asociații culturale țărănești, cooperative, servind mereu interesele obștești. Moare, în împrejurări tragice, în vârstă abea de 34 de ani. Vesnică să-i fie pomenirea!

Școalele țărănești de băieți și femei, în comuna Rașinari, s'au deschis Duminecă în 24 l. c., prin cuvântarea ocazională rostită de **Pr. Ioan Brote**, președintele cercului cultural. Cuvântul de înaugurare l-a ținut dl insp. gen. școlar **S. Te-posu**, care a tratat despre însemnătatea zilei de 24 Ianuar 1859 și învățămintele ce ni le dă, ear dl **Iulian Dumitru** a explicat numerosului auditor rostul școalelor țărănești.

Caz de moarte. În 16 Ianuar 1943, a trecut în lumea dreptilor vrednica preoteasă **Galenia Suciu**, născută **Ionescu**, soția C. preot Simion Suciu dela parohia Boș, din protopopiatul Hunedoara. Moare la vârsta de 52 ani de viață și în al 35-lea an de căsătorie, lăsând în adâncă înținare pe soțul său și pe Fr. Viorel Suciu, paroh în Zlaști, singurul fiu din patru copii cu cât li-a binecuvântat Dumnezeu căsnicia. Rămășițele pământești, au fost așezate în cimitirul bisericii din Boș în 18 l. c. Odihnească cu dreptii!

Interzicere. Direcția comercială a C. F. R. reamintește personalului că în trenuri sânt strict interzise atât cerșitoriile, cât și comerțul ambulant în vagoane. Contravenienții au să fie predați poliției locale.

ȘTIRI LOCALE

Predică în catedrala din Sibiu.

Duminecă în 31 Ianuarie 1943, servesc: Cons. Ieronim Grovu, Dr. Spiridon Cădea și prot. Mih. Neagu; diaconii Dr. Nicolae Balca și Simion Macarie. Predică: Prot. Mihail Neagu. După masă la ora 4, la Oastea Domnului, predică Pr. Ioan Muntean.

Nr. 445 - 943 Ep.

2 - 2

Hotel, Restaurant, Cafenea, de închiriat

Consiliul Arhiepiscopesc ortodox român din Sibiu dă în chirie începând din 1 Aprilie 1943, pe termen de trei până la cinci ani — după înțelegere — Hotelul, Restaurantul și Cafenea „Bulevard” din Sibiu.

Întreprindere de primul rang, ascensor, calorifer încălzit cu gaz metan, apă caldă și apă rece în camere, inventar, camerele hotelului tavând și așternuturi de pat și lingerie.

Condițiile de închiriere se vor stabili pe bază de tratative cu reflectanții în Cancelaria Consiliului Arhiepiscopesc ortodox român în Sibiu, unde se primesc oferte până la 27 Februarie 1943.

Ofertele se pot face pentru întreprinderea întreagă, sau separat numai pentru Hotel, și separat numai pentru Restaurant și Cafenea.

Sibiu, din sedința secțiunilor unite, ținută la 19 Ianuarie 1943.

Consiliul Arhiepiscopesc

Anunțuri și reclame

Cel mai răspândit ziar care poate fi întrebuințat pentru anunțuri și reclame în cercurile preoțești din Ardeal, este

Telegraful Român

Anunțuri și reclame se primesc la Administrația ziarului, în Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45.

Nr. 232 - 1943

(5) 2-3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de cl. III Sâmbăta de sus apuseană din protopopiatul Făgăraș, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela întâia publicare în Telegraful Român.

Beneficiile parohiei vor fi:

1. Salarul dela Stat.
2. Stola uzitată în parohie.
3. Casă parohială, cu dependențe și grădină.
4. 5 jugăre ecleeie fanaț.
5. 3 stânjini de lemne de foc în pădurea bisericii.

Cererile de concurs se vor înainta în termenul fixat oficiului protopopesc Făgăraș, însoțite de documentele regulamentare și de încuviințarea de candidare dela P. V. Consiliu Arhiep.

Concurenții, cu prealabila înștiințare a subsemnatului oficiu prot., se vor prezenta în parohie spre a face cunoștință cu credincioșii.

Făgăraș, la 12 Ianuar 1943.

Prot. Pavel Borzea
protopop

Atențiune!

Pentru a nu pierde timpul cu căutări și corespondență, Onor. Oficii parohiale sunt rugate a arăta la comanda de luminări:

1. Solul și cantitatea, dorite din fiecare Nr.
2. Felul plății, ca reținere din salar, rambursare, sau costul de Lei . . .
3. Adresa exactă: Comuna, Poșta și Județul.

Comanda se face din vreme și se scrie scurt și precis, numai strictul necesar, pe 1/4 de coală.

Citiți, sprijiniți și răspândiți ziarul

Telegraful Român

AVIZ

La Librăria Arhidiecezană din Sibiu, se află de vânzare

TABLOUL

I. P. S. Sale Arhiepiscopului și Mitropolitului

Dr. Nicolae Bălan

mărimea 37x30 cm. Lei 100.—

TABLOUL

Arhiepiscopului și Mitropolitului

Andrei Șaguna

mărimea 37x30 cm. Lei 100.—

Ambele Tablouri sunt artistic executate și potrivite pentru birourile On. Oficii protopopești și parohiale.

Comanda se face trimițând prețul plus spesele postale Lei 60.— și se expediază franco-recomandat. Contra ramburs nu se trimite

ANUNȚ

Tuturor oficiilor protopopești și parohiale din arhiepiscopie

Având în vedere dispozițiile testamentare ale fericitului mitropolit Șaguna precum și regulamentele pentru administrarea Librăriei și Tipografiei arhidiecezane, atragem atențiunea oficiilor parohiale și protopopești ca toate rechizitele, utensiliile de cancelarie, imprimate și tipărituri oficiale precum și obiecte rituale și cărți bisericești, să se procure dela Tipografia și Librăria arhidiecezană.

Aceste așezăminte au fost îndrumate să execute prompt orice comanda făcută de către oficiile parohiale și protopopești.

Consiliul arhiepiscopesc

zent, trebuie căutată, într-o dezavuare sistematică și odioasă a dreptății. Nedreptatea este izvorul tuturor conflictelor dintre popoare. O pace așezată pe alte temelii decât temelia dreptății și determinată de alte criterii decât cele arătate mai sus, va fi o pace hibridă și artificială, o pace al cărei eșafodaj se va năruia la cea dintâi lovitură de târnăcop, o pace care va cuprinde în sine germele unui viitor război. Și astfel tragedia sfâșierilor fratricide dintre popoare se va perpetua la infinit. Toate eforturile irosite pentru ridicarea unei lumi mai bune în războiul acesta, vor rămâne inoperante. Valurile nefârșite de sânge care au curs și care vor mai curge, milioanele de vieți omenești jertfite pe câmpurile de bătaie pentru a crea o ordine mai bună și mai echitabilă în lume, toate vor fi fost zadarnice. Urgia războiului nu va putea fi înlăturată. Va rămâne un permanent și chinător coșmar pentru blata omenire, iar vadurile odihnei și fericirii pentru care luptă și sângerează astăzi cu atâta aviditate, vor rămâne mereu și pentru totdeauna inaccesibile.

Pe câmpurile de luptă tunurile germane și române bat înversunate și fără de odihnă. Glasul lor de văpale articulează din ce în ce mai viril principiul dreptății, care trebuie să fie restaurat în toată splendoarea lui, chiar dacă ar pieri lumea întreagă. Pe flamura de luptă a oștilor Führerului Adolf Hitler și a armatei ro-

mâne este scrisă cu litere de foc această străveche maximă romană: „Fiat Justitia... et perezat mundus”. Din afund de vecenii și până în zilele de-acum omenirea se bate cu neistovite elanuri pentru înfăptuirea dreptății. Istoria lumii întregi este o impresionantă frescă de luptă pentru dreptate. Au fost epuizate toate mijloacele pașnice de reabilitare a dreptății. A rămas ineficace un întreg arsenal de argumente destinat să afirme și să valorifice dreptatea, atât de profund încălcată. Iar dacă astăzi vorbesc tunurile pe câmpurile de luptă atât de vajnic și cu atâta furie, este pentru motivul că toate strădaniile de a obține și de a impune dreptatea, în alt chip, au rămas infructuoase. Desigur tunurile, ca instrument de realizare a dreptății, constituie argumentul cel din urmă și cel mai puțin compatibil cu demnitatea omului. Dar punerea lor în funcțiune, a fost o necesitate inexorabilă și atâta timp cât ele servesc cauza dreptății, nu pot fi detestate. Litigiul dintre beligeranți n'a putut fi soluționat pe altă cale. Astăzi, tunurile bat cu o putere neptunică și prăvălitoare pe câmpurile de luptă, ca să realizeze dreptatea, ca să impună „graiurile dreptății”. Accentuez din nou: tunurile bat ca să realizeze dreptatea. Să fie într-adevăr așa? Napoleon a lansat spiritul acesta bizan: „fantazia cărmulește lumea, dar tunurile realizează fantazia”. Aforismul acesta care face apologia for-

ței și care poartă paternitatea strălucitului împărat francez, se înfule în inima noastră ca un pumnal și ne obligă ca să stabilim dacă consacră un adevăr intangibil sau o aberație stranie, o pură platitudine. Pot să realizeze tunurile fantazia? Oricât de mult am avea cultul forței fizice, noi nu putem crede în această erezie. Și desigur că și Napoleon, după ce toate planurile sale imperialiste s'au spulberat, se va fi convins că tunurile nu pot să realizeze fantazia în lume, oricât ar bate de temerar și de vijelios. Frumosul său spirit a fost invalidat de propriile sale fapte. Reflex al visurilor mărețe de hegemonie universală de care era stăpânit genialul strateg francez, aforismul pe care l-am inserat mai sus, poate fi socotit ca un subtil și ingenios exercițiu de sofistică caducă. Dar numai atât. Căci tunurile n'au realizat și nu vor putea realiza nici odată fantazia în lume. Tunurile nu pot fi puse decât în slujba dreptății, nu pot realiza decât dreptatea. Sângele care se varsă astăzi pe câmpurile de luptă strigă după dreptate, Intocmai ca sângele lui Abel. Patetica dăruire de vieți omenești se face în numele dreptății. Victoria va fi a celor care luptă pentru dreptate. Forța oarbă care nu cunoaște corectivul dreptății este reprimată de conștiința omului ca o monstruoasă. Desigur, nu putem contesta întru totul aportul forței în rezol-

varea conflictelor dintre popoare. Cu condiția însă ca această forță să fie pusă în slujba dreptății, iar nu a fantaziei, cum spunea Napoleon, în aforismul care poartă girul unei mentalități romantice. Ceeace, fără îndoială, constituie o gravă divergență de păreri și un punct de vedere diametral opus, dela care, pentru considerentele expuse mai sus, nu vom putea abdica, nici odată.

Da, războiul acesta, în care se înfruntă demiurgic și atât de aprig două lumi, în care se ciocnesc cu atâta impetuoșitate două ideologii politice antagone, se va sfârși în curând. Și pacea va veni, ca o binecuvântare a cerului, ca să consacre triumful luminii și supremația spiritului, ca să proclame dreptatea în esența ei cea mai adâncă ca o poruncă ce vine dela Dumnezeu. Dreptatea va fi temelia păcii de mâine. Această temelie morală și etică a păcii de mâine nu o vor putea dărâma nici porțile iadului. Pacea aceasta care se va încheia mâine, când tunurile vor înceta să mai bată, va aduce prinos de recunoștință dreptății lui Dumnezeu, va fi o înclinare reală, nu numai simbolică, a dreptății. Așteptăm această pace și cerem lui Dumnezeu în genunchi să-și deschidă stăvilarele cerului și să ni-o trimită cât mai în grabă.

V. Sămărtinean